

Lesbisk och (o)trygg

En kritisk diskursanalys över mediediskursen i Sydafrika
utifrån fallet Duduzile Zozo

Abstract

This paper highlights the news media's reflection of LGBT-persons in South Africa. Although South Africa in 1994 implemented a protection in the Constitution against discrimination on grounds of sexual orientation it is constantly reported on violence and harassment against LGBT-persons. Given that previous research highlights the causal factors such as South Africa's history of institutionalized racism, patriarchy culture and segregation, I wanted to find out whether there may be other underlying factors.

I therefor looked at the state of media discourse to see if I could find patterns and common themes regarding LGBT-persons. I focused on one case, the corrective rape of the lesbian girl Duduzile Zozo. With the help of critical discourse analysis and Faircloughs three-dimensional model, I have analyzed the following major newspapers; The Mail & Guardian, The Star, The Sunday Times and News24. My results shows that the papers did have a common discourse regarding LGBT-persons and in the reporting of Duduzile Zozo. The results also shows that these newspapers share common values; they want to work against discrimination of LGBT-persons and maintain a supportive attitude towards LGBT-persons in their discourse.

Nyckelord: hbqt, gay, diskursanalys, CDA, Sydafrika, Fairclough, corrective rape

Antal ord: 8549

Centrala begrepp

Bisexuell - Att bli sexuellt attraherad av både manliga och kvinna könet.

Butch - Kvinna som uttrycker sig med maskulina könsuttryck.

Hatbrott - Att bli utsatt för brott pga etnisk bakgrund, sexuell läggning eller religion.

HBTQ - Homosexuell, bisexuell, transsexuell, queer.

Heterosexuell - Att bli sexuellt attraherad av det motsatta könet.

Homosexuell - Att bli sexuellt attraherad av det egna könet.

Homofobi - Rädsla och förakt inför homosexuella.

Lesbisk - Kvinna som attraheras av annan kvinna.

Sexuell läggning - En individs sexuella preferens.

Transsexuell - När ens tillskrivna könsidentitet inte stämmer överens med den man vill vara.

Queer - Används ofta som en alternativ identitetskategori mot heteronormen.

ANC - African National Congress

CDA - Critical Discourse Analysis

HRW - Human Rights Watch

MRC - Medical Research Council

OLGA - Organisation for Lesbian and Gay Action

RAM - Organization for Refuge, Asylum & Migration

UDF - United Democratic Front

Innehållsförteckning

1 Inledning-----	6
1.1 Syfte och frågeställning-----	6
1.2 Disposition-----	7
1.3 Avgränsning och motivering-----	7
1.4 Tidigare forskning-----	8
2 Bakgrund-----	8
2.1 Medias inflytande på samhället-----	8
2.2 Sydafrika-----	9
2.2.1 Media-----	9
2.2.2 Apartheid och hbtq-rörelsen-----	9
2.2.3 Lagstiftning-----	10
2.2.4 Synen på homosexualitet-----	11
2.2.5 Corrective rape och fallet Duduzile Zozo-----	12
3 Teoretiskt ramverk-----	13
3.1 Intersektionalitet-----	13
3.2 Den heterosexuella matrisen-----	13
4 Metod-----	14
4.1 Diskursanalys-----	14
4.2 Kritisk diskursanalys (CDA)-----	15
4.3 Den tredimensionella modellen-----	15
4.3.1 Text-----	16
4.3.2 Diskursiv praktik-----	16
4.3.3 Social praktik-----	17
4.4 Metodologiska verktyg-----	17
4.4.1 Modalitet och transitivitet-----	17
4.4.2 Intertextualitet och interdiskursivitet-----	17
4.4.3 Representation och identitetskonstruktioner-----	18
4.5 Validitet och reliabilitet-----	18
5. Material-----	19

5.1 Urval-----	20
6 Empiriskt material-----	21
6.1 The Mail & Guardian Online-----	21
6.2 The Star (IOL)-----	21
6.3 The Sunday Times-----	22
6.4 News24-----	22
7 Analys-----	22
7.1 Textanalys-----	23
7.2 Diskursiv praktik-----	25
7.3 Social praktik-----	26
8 Sammanfattande reflektion-----	28
9 Slutsats-----	28
10 Referenser-----	30

1. Inledning

Dudzile Zozo, en 26-årig svart lesbisk kvinna, blev i juni 2013 brutalt våldtagen och mördad i en by utanför Johannesburg, Sydafrika. Hon våldtogs på grund av sin sexuella läggning och förövarens motiv var att genom sin handling korrigera henne till att bli heterosexuell. Denna handling går under benämningen corrective rape och detta är bara en i raden av extrema händelser i Sydafrika mot homosexuella. Trots att landet har progressiva lagar som skyddar homosexuella mot diskriminering så minskar inte våldet mot hbtq-personer. Corrective rape är ett vanligt förekommande fenomen som går ut på att män våldtar lesbiska kvinnor för att korrigera dem och göra dem heterosexuella (Morrissey 2013:73).

Då tidigare studier visar på bakomliggande faktorer så som apartheid och patriarkala samhällsstrukturer tänker jag undersöka mediediskursen i landet i syfte att finna mönster för hur homosexuella framställs i media. Med hjälp av diskursanalysens olika verktyg och utifrån ett intersektionellt perspektiv, analyserar jag artiklar som tidningar skrivit om fallet Dudzile Zozo. Jag har också inspirerats av Stephanie Bonnes, som studerat hur en mindre sydafrikansk tidning framställer våldtäktsoffer och gärningsmän utifrån ett ras- och genusperspektiv.

Jag har inte för avsikt att undersöka huruvida mediediskursen direkt kan ha en påverkan på samhället, utan snarare att försöka finna mönster och gemensamma nämnare i de texter jag analyserar. Jag har medvetet valt ut en händelse som inträffat efter den nya lagstiftningen har trätt i kraft, detta för att få en representativ bild av situationen så som den är idag. Hade jag valt en äldre händelse kan utfallet blivit annorlunda och därmed missvisande när man ser till den rådande kontexten.

1.1 Syfte och frågeställning

Mitt syfte med denna uppsats är att undersöka huruvida jag i mediediskursen kan finna några gemensamma mönster och teman hos de utvalda tidningarna och hur de framställer homosexuella. Jag vill även se om tidningarna har någon gemensam diskurs kring sin spegling av homosexuella. För att göra min studie greppbar väljer jag att avgränsa mig till diskursen kring lesbiska kvinnor och vidare till ett specifikt fall som rör s k corrective rape. Jag kommer att titta på om de utvalda tidningarna har en gemensam diskurs beträffande speglingen av homosexuella eller om de har separata diskurser.

Mina frågeställningar lyder:

**Hur framställs homosexuella i Sydafrikansk dagspress?*

**Vilka teman och mönster kan synliggöras beträffande homosexuella i Sydafrikansk dagspress utifrån fallet Duduzile Zozo?*

1.2 Disposition

Min uppsats inleds med en kort inledning följt av mitt syfte med studien samt mina frågeställningar. Därefter följer avgränsning, motivering samt vad tidigare forskning kommit fram till beträffande det jag ämnar undersöka. Efter bakgrund som inkluderar ett avsnitt om Sydafrika, dagspress, hbtq-rörelsen, lagstiftning och en beskrivning av corrective rape går jag över till mina valda teorier för studien. Därefter följer en utförlig beskrivning av mitt metod- och materialval. Jag går därefter in på analysen där jag först redogör för empirin och därefter analyserar jag mina utvalda texter utifrån den tredimensionella modellen. Avslutningsvis för jag en sammanfattande diskussion, där jag förutom att ge svar på mina frågeställningar även kommer fram till en slutsats.

1.3 Avgränsning och motivering

Jag har avgränsat min studie till att enbart titta på diskursen kring lesbiska kvinnor samt undersöka vad tidningarna skriver om en enskild händelse - fallet Duduzile Zozo. Jag har vidare valt att fokusera på våldtäktsbrott som går under benämningen corrective rape. Genom att fokusera på en specifik händelse får jag lättare att finna gemensamma mönster och teman i texterna. Jag har valt att fokusera på corrective rape just för att det är ett eskalerande problem i Sydafrika samt att det fall jag valt att studera har fått stor uppmärksamhet både nationellt och internationellt.

Jag har valt ut fyra tidningar i Sydafrikansk press. Tillsammans täcker de ett stort geografiskt område. Jag har genomfört min analys av online-tidningar framför tidningar i pappersformat då materialet varit mer lättillgängligt. Jag har valt att inte inkludera kommentarer till artiklar då det skulle ha blivit alltför omfattande att analysera. Genom denna exkludering förlorar jag dock möjligheten att se hur läsarna mottar och tolkar texterna. Utifrån

mina frågeställningar så har jag gjort bedömningen att de texter jag valt ut ändå ger ett bra underlag med tanke på syftet med min studie.

Jag är medveten om att en analys av fler tidningar troligtvis hade gett ett mer omfattande svar på mina frågeställningar men jag anser ändå att mitt urval ger mig ett fullgott resultat med tanke på studiens omfattning.

1.4 Tidigare forskning

Stephanie Bonnes har i sin studie *"Gender and racial stereotyping in rape coverage"* undersökt hur en mindre Sydafrikans tidning, Grocott's Mail, uttrycker sig beträffande artiklar som rör våldtäkt där flickor/kvinnor är brottsoffer och pojkar/män är förövare. Stephanie har analyserat artiklar under tidsperioden 14 oktober 2008 fram till 29 oktober 2009. Studien visar att tidningen tonar ned förövarens roll som våldtäktsman samt skuldbelägger offret (genom att exempelvis betona offrets intag av alkohol). Med indirekt språk separeras förövaren från brottet. Tidningen framhäver också stereotyper av att svarta män är våldtäktsmän och vita är offer (Bonnes 2013).

Boshoff & Prinsloo har utifrån Foucaults teori om makt undersökt våldsdiskursen och analyserat hur den Sydafrikanska tidningen Daily Sun skrivit om en gängvåldtäkt som ägde rum i Soweto 2012. Utifrån denna händelse har de dels tittat på hur offer och förövare framställs i pressen och dels undersökt olika aspekter av våld så som försvarbart och icke-försvarbart, traditionellt och modernt samt undersökt hur detta kan kopplas till maskulinitet och femininitet. Deras undersökning visar att i brist på uttalanden från de inblandade skapar både tidning och läsare egna tolkningar av händelsen. Tidningen använder laddade ord när de beskriver förövarna, exempelvis använder de ord som "monster" och "demoner". Offret, en tonårstjej, beskrivs som "sårbar" och "hjälplos". Boshoff & Prinsloo har även tittat på kommentarer från allmänheten på sociala medier och i brev, där skribenterna anklagar samhället, polis och makthavare. De anser även att lagstiftningen har stora brister. Förövarna beskrivs i metaforer som exempelvis "demoner som kallar sig själva för människor" (Boshoff & Prinsloo 2015:209, 214f, 217f).

2. Bakgrund

2.1 Medias inflytande på samhället

Det finns främst tre sätt för oss att nå information; via samtal med andra människor, via personliga erfarenheter eller via olika medier. Media har därmed stort inflytande och innehar

en nyckelroll när det gäller att sprida information till samhällsmedborgare. Strömbäck menar att vårt möte med samhället går via media vilket i sin tur innebär att den kunskap som vi får genom samhället, får vi därmed indirekt. Media har alltså maken att påverka och forma vår bild av verkligheten (Strömbäck 2012:210, 263).

I media blir vissa händelser ett normalt inslag i den dagliga nyhetsrapporteringen, de blir normaliserade. Därmed blir språket en stor och avgörande faktor när det gäller hur samhället uppfattar dessa händelser. Media har stor påverkan på hur texter förmedlas ut till läsaren och kan därför påverka hur läsaren uppfattar dem (Bonnes 2013:210). Danuta Reah menar, liksom Strömbäck, att språket kan användas som verktyg för att påverka läsare. Reah menar att dagspressen genom språket kan påverka sina läsare i viss riktning och därmed upprätthålla stereotypa uppfattningar i samhället. Detta betyder också att vissa mer utsatta samhällsgrupper kan påverkas negativt då läsare påverkas av det media och dagspress skriver och framför allt hur de beskriver dessa individer. Reah menar vidare att dagspressen påverkas starkt av landets kultur vilket också speglar det jag nämnt ovan, d v s hur tidningen väljer att skriva om exempelvis en minoritesgrupp. Även Fairclough menar att journalistik har stor påverkan på sina läsare genom att försöka påverka dem i deras uppfattning (Reah 1998:54; Fairclough 1995:91).

2.2 Sydafrika

2.2.1 Media

I Sydafrika är den oberoende mediasektorn utbredd över hela landet, även utanför städerna. Freedom House rankade Sydafrikas pressfrihet som ”partly free” d v s delvis fri, år 2010 och enligt reportrar utan gränser ligger Sydafrika på plats 39:e i *World Press Freedom Index* 2015 (De Jager & Du Toit 2013:160f; index.rsf.org). ANC har försökt införa strängare media- och sekretesslagar som inskränker pressfriheten genom den s k Protection of State Information Bill (även kallad Secrecy Bill). För att träda i kraft måste den först skrivas under av President Zuma (freemedia.at).

2.2.2 Apartheid och hbtq-rörelsen

Apartheid implementerades genom Nationalistpartiets när de kom till makten 1948. Under apartheid begicks grova övertramp på den svarta befolkningen och segregationen mellan folkgrupper var stor. Befolkningen var åtskilda beroende på rasstillhörighet; vita, svarta, asiater, färgade (med mixat ursprung). Exempelvis tvångsflyttades svarta från sina hem och

tvingades även arbeta för den vite mannen i samhällen som då dominerades av vita. I storstäderna förpassades den svarta befolkningen till specifika bostadsområden. Regimen pågick fram till 1991 då systemet successivt började hävas för att helt upphöra när Sydafrika år 1994 höll sitt första allmänna demokratiska val. ANC tog makten och har sedan dess styrt landet. Även om Sydafrika rankas som ett av Afrikas rikaste länder sett till BNP, så är samhällsklyftorna utbredda i landet och det råder stora skillnader mellan den svarta och vita befolkningen gällande exempelvis levnadsstandard (Palmberg 1999:268; landguiden.se).

Apartheid har sedan dess präglat det sydafrikanska samhället. Det är därför viktigt att ha detta i åtanke när vi ser till situationen för hbtq-personer i Sydafrika (Palmberg 1999:268). Även om de ser annorlunda ut idag så lever mycket av den gamla kulturen kvar med rasåtskillnader, speciellt inom hbtq-världen, där svarta homosexuella kvinnor och män diskrimineras dagligen för sin sexuella läggning och sin hudfärg (HRW rapport 2011).

Den öppna gayrörelsen uppstod i Sydafrika 1968 och bestod då av vita engelsktalande män som identifierade sig som homosexuella. En gaysubkultur, s k Cape moffies, hade dock uppkommit långt tidigare bland färgade i Kapstaden. Moffies var mycket aktiva och spelade en viktig roll inom den färgade kulturen (Palmberg 1999:269). Lesbiska kvinnor samlades i egna små subkulturer besående av lesbiska vänskapskretsar under 1950 och 1960-talet. De grupperade sig utifrån sina yrken så som sjuksköterska, advokat och lärare och grupperingarna uppstod främst i Sydafrikanska städer. Sporten blev sedan den drivkraft som fick de lesbiska kvinnorna att vara öppna med sin sexuella läggning. Under 1960-talet var fotboll den dominerande sporten för lesbiska svarta kvinnor medan hockey dominerade hos de lesbiska vita kvinnorna. Det var svårare för lesbiska än för homosexuella män att vara öppna med sin sexuella läggning. Detta berodde bland annat på kvinnans förväntade samhällsroll som ansvarsfull moder. Många av kvinnorna hade dessutom serviceyrken vilket krävde att de höll sig inom den förväntade samhällsnormen d v s könsstereotypa roller. Kvinnorna hade även en svårare ekonomisk situation än männen (Palmberg 1999:270f).

2.2.3 Lagstiftning

1967 föreslogs en lagändring som kriminaliserade homosexualitet gällande både kvinnor och män. Detta gjorde att en lobbygrupp startades vars uppgift var att kämpa för homosexuellas rättigheter i det sydafrikanska samhället. En fond upprättades; Homosexual Law Reform Fund. Fonden expanderade och hade grupper runt om i landet. Lobbyisterna bestod av kvinnor och män från den vita medelklassen och syftet var att bedriva påtryckningar mot

National party och få dem att riva upp antigay-lagen vilket lyckades och reformen upplöses kort därefter (Palmberg 1999:270f).

Under 1970-talet hade hbtq-rörelsen i Sydafrika ett uppsving och det blev allt lättare att vara gay i samhället. Detta gällde dock enbart vit medelklass och i storstadsområdena. De svarta i kåkstäderna hade det väldigt svårt och segregationen var fortfarande påtaglig. 1986 uppstod den första gay-organisationen, OLGA, i Kapstaden. OLGA var en undergrupp till paraplyorganisationen UDF (som i sin tur tillhörde ANC) och år 1992 efter mycket påtryckningar, antog ANC tillslut homosexuellas rättigheter på sin konferens och upptogs därefter i konstitutionen i december 1993. Sydafrika blev därmed första landet i världen med att inkludera homosexuellas rättigheter i konstitutionen och gav därmed skydd åt homosexuella genom lag mot diskriminering av sexuell läggning (Palmberg 274f; RAM rapport 2013; HRW rapport 2011; Morrissey 2013:73).

Konstitutionen har också skapat The Commission for Gender Equality och the South African Human Rights Commission och flera framsteg har gjorts, bland annat har man implementerat rätten till samkönade äktenskap. En rad lagändringar har sedan dess implementerats där hbtq-personer inkluderats i diskrimineringslagstiftningen, exempelvis i the Employment Equity Act of 1998, The Medical Schemes Act of 1998, the Domestic Violence Act of 1998 and the Refugees Act of 1998. Även om lagstiftningen i Sydafrika till synes ger gott skydd till hbtq-personer, är acceptansen i samhället inte lika stor (HRW rapport 2011).

2.2.4 Synen på homosexualitet

Trots att Sydafrika är progressiv gällande hbtq-personers rättigheter i samhället råder en utbredd homofobi i landet. I rapporten *We'll Show You You're a Woman* från 2011 tar organisationen Human Rights Watch upp en rad bakomliggande faktorer till våldet mot hbtq-personer med stort fokus på lesbiska kvinnor. Det är framför allt två orsaker som bidrar till våldet, det första är institutionella fördomar som härrör från historien, där människor separerades från varandra på grund av dess olikheter så som ras. Det andra är det utbredda våldet i det sydafrikanska samhället och då specifikt mot hbtq-personer. Rapporten menar att våldet kommer av bland annat patriarkala kulturella samhällsnormer som bygger på heteronormativa värderingar (HRW rapport 2011; Msibi 2011).

Lesbiska kvinnor är speciellt utsatta då männen vill visa sin auktoritet över kvinnan men även över andra män. Stereotypa könsroller är normen och vissa män anser sig berättigade att straffa lesbiska kvinnor som ser ut som män till utseendet. Maskulinitet är viktigt och för

vissa är orden ”gay” och ”lesbisk” provocerande då de går mot normen för vad som anses vara ett normalt sexuellt beteende i samhället.

Avvikande sexuella beteenden talar man ogärna om och hbtq-personer anses svika det kulturella samhället och den afrikanska rasen. Homosexualitet anses även vara icke-afrikansk och strida mot religionen (flest kristna i Sydafrika). Vissa (exempelvis afrikanska ledare) menar också att homosexualitet är något europeisk som har blivit på modet. Bakom detta påstående ligger influenser från den europeiska kolonialismen och Svarta lesbiska kvinnor har det svårast i samhälle och utsätts ofta för s k corrective rape vilket innebär att homosexuella kvinnor och män våldtas för sin sexuella läggning skull i syfte att omvändas till att bli heterosexuella (Msibi 2011; Currier 2011:465).

2.2.5 Corrective rape och fallet Duduzile Zozo

I Sydafrika är våldtäkt ett vanligt förekommande brott. Det är få som anmäler brottet till polisen (enligt statistik från MRC 2002 valde 88% av offren att inte anmäla till polis eller annan instans) och av de fall som anmäls går endast hälften vidare till åtal. Andelen åtal som leder till fällande domar är låg. Att så få anmäler att de utsatts för brott beror delvis på ett misstroende mot polisen men många väljer också att dra tillbaka sin anmälan. Detta beror delvis på den stereotypa bilden av våldtäkt och våldtäktsoffer som finns i samhället, vilket gör det ännu svårare för kvinnor att anmäla. Exempelvis uppmanar media kvinnor att tänka på sin klädsel, att tänka på hur de beter sig samt undvika alkohol, annars betraktas de som horor. Detta skuldbelägger i sin tur våldtäktsoffren genom att indirekt ge dem skulden för det som hänt, att de får skylla sig själva (Bonnes 2013:214).

Media ger ofta bilden av att förövaren är obekant med offret vilket inte stämmer med verkligheten då statistik visar att de flesta blir våldtagna av någon bekant. I Sydafrika har det tidigare varit lagligt för män att våldta sina fruar. År 1993 avskaffades detta genom *the Family Violence Act*. År 2007 skärptes lagstiftningen ytterligare genom *The Sexual Offences and Related Matters Amendment Act 32 of 2007* och gjorde den könsneutral och utvidgad beträffande vad som räknas till penetration (HRW rapport 2011:18; Bonnes 2013:208ff). Även om lagstiftningen blivit bättre betyder det inte att samhällets syn på våldtäkt, offer och förövare har ändras till de bättre. Tvärtom finns den stereotypa bilden kvar, rättssystemet präglas av korruption och polisen tar inte brottsoffer på allvar. Polisen har även manipulerat med brottsstatistik gällande våldtäkter (Bonnes 2013:214f).

Corrective rape är vanligt förekommande i Sydafrika och innebär att förövaren (en heterosexuell man) våldtar homosexuella och transsexuella offer i tron om att omvända dem

till heterosexualitet. Svarta lesbiska kvinnor är en speciellt utsatt grupp för corrective rape (Brown 2010:45; Anguia 2012:490). Den 30 juni 2013 hittades Duduzile Zozo brutalt mördad nära sitt hem i en by utanför Johannesburg. Hon hade utsatts för grovt våld. Duduzile var 26 år och öppet lesbisk. Förövaren, Lesley Motleleng, en 22-årig granne till Zozo, har gripits och avtjänar nu ett 30-årigt fängelsestraff. Enligt hans utsago vägrade Duduzile att kyssa honom varpå han dödade henne (www.southafrica.info; citizen.co.za).

3. Teoretiskt ramverk

3.1 Intersektionalitet

Intersektionalitet kan kopplas till genusforskningen och tillhör feministisk teori. Den belyser maktrelationer samt interaktion mellan- och utifrån olika identiteter. Det handlar om orättvisor i samhället på grund av exempelvis kön, klass, etnicitet och sexuell läggning.

Intersektionalitet kan användas som analysverktyg när olika maktrelationer möts, exempelvis när homosexualitet möter heteronormativitet (Harding & Norberg 2005; Ahrne 2010:146, 149). Genom att använda mig av intersektionalitet kan jag belysa hur maktordningar skapas, upprätthålls och samverkar i mediediskursen. Jag fokuserar då särskilt på hbtq-identiteter och använder även heteronormativitet (heterosexualitet som norm i samhället) som ett teoretiskt verktyg (Parent et al 2013).

3.2 Den heterosexuella matrisen

Judith Butler är en känd teoretiker inom queer och feminism. Den heterosexuella matrisen är ett begrepp som Butler använder för att beskriva den dominerande diskursen som existerar i världen och som utger mallen för hur vi ser och förstår sexualitet. Matrisen bygger också på tanken om kön som något biologiskt förutbestämt. Detta innebär att människor delas upp i två köns kategorier; kvinnor och män. Denna könstillhörighet anses vara orsak till varför kvinnors kroppar och mäns kroppar agerar som de gör dvs feminin och maskulint. Det är heterosexualitet som är normen och det normala är sexuellt begär mellan kvinna och man, inte kvinnor emellan eller män emellan. Det feminina dras till det maskulina och tvärt om.

För att människor skall vara ”kulturellt begripliga” måste de passa in i den heterosexuella matrisen, menar Butler. Vi utgår från matrisen för att förstå människors agerande, om inte en människas handlande passar in i matrisen anses det vara svåra att tolka. Bogren exemplifierar med att människor som lever i ett samkönad relation ofta får frågan om vem som är mannen i förhållandet (Bogren 2010:111f). Den heterosexuella matrisen blir användbar när jag

analyserar mina texter utifrån ett hbtq-perspektiv. Den gör det också lättare att förstå texternas betydelse och hur identiteter konstrueras.

4. Metod

4.1 Diskursanalys

En diskurs kan bäst beskrivas som kommunikation i text eller i tal, hur vi talar om världen och hur vi förstår den. Winther Jorgensen & Philips beskriver diskursen som *”Ett bestämt sätt att tala om och förstå världen”*. En diskurs är inte bara en utan flera tvärvetenskapliga- och multidisciplinära ansatser som kan appliceras på många olika sociala användningsområden och undersökningar. Diskurser är både konstituerande och konstituerade vilket innebär att de dels påverkar de processer som de själva ingår i och dels påverkas själva. Man talar om olika diskurser och hur dessa bildas i vårt samspel med varandra, den ”politiska diskursen” är ett exempel på en diskurs. Ett annat exempel är mediediskursen som jag kommer att undersöka (Fairclough 2010:3; Bergström & Boréus 2012:357; Locke 2004:5; Winther Jörgensen & Philips 2000:7).

Syftet med diskursanalys är inte att ta reda på varför verkligheten är som den är utan syftet är att undersöka vilka mönster som finns inom olika diskurser. Diskursanalysen har som utgångspunkt att vi aldrig kan nå verkligheten utanför diskursen, därför blir diskursen i sig det som ligger i fokus för vår analys. I diskursanalysen vävs teori och metod samman och Winther Jorgensen & Philips beskriver den som *”en paketlösning”* med många möjligheter (2000:10, 28).

Inom statsvetenskapen kan diskursanalys ses som en vetenskaps- och samhällsteori. Diskursanalysen innefattar studier av samhällsfenomen där fokus ligger på språket och kan därmed användas även i analys av texter. Det är genom språket som människans förhållningssätt till verkligheten formas. Språket i sin tur bygger på olika föreställningar om hur verkligheten förhåller sig. Språket kan inte så för sig själv utan fungerar ihop med en handling. Språket styr hur vi tänker och agerar. Således länkas språk och diskursanalys ihop med makt och identitet. Genom diskursanalysen kan vi därmed få svar på hur mediala nyheter speglar normer och värderingar. Vi kan även se hur nyheter producerar och reproducerar normer och värderingar.

John E. Richardson menar att språket och dess användning alltid är aktiv; språket har alltid ett syfte att göra något och sättet som språket uppnår detta på hör alltid samman med det

sammanhang i vilket det används. Språket är inte bara tal, utan även en social händelse. Språket är en form av makt (Richardson 2007:12).

Diskursanalysen kan också användas som en metod för att analysera texter (Bergström & Boréus 2012:354; Bryman 2011:474; Ghersetti 2012:211). Diskursanalys kan vidare delas in i tre olika begrepp; snävt, utvidgat och ytterligare vidgat begrepp. Det snäva begreppet används främst inom lingvistik medan det utvidgade används som språklig praktik inom CDA. Ytterligare utvidgat begrepp används inom diskursteori som språklig och social praktik (Bergström & Boréus 2012:357).

4.2 Kritisk diskursanalys (CDA)

Den kritiska diskursanalysen (CDA) har som uppgift att ta reda på hur relationen mellan diskurs och verklighet förhåller sig (Fairclough 2010:3; Bryman 2011:484; Bergström & Boréus 2012:358; Richardson 2007:1). Norman Fairclough är den forskare som främst brukar förknippas med CDA. Fairclough menar att en diskurs återskapas samtidigt som den förändrar identiteter, kunskap och maktrelationer. Diskursen formas inte bara i det sociala samspelet utan även med andra och av andra strukturer. Fairclough menar vidare att sociala samhällsstrukturer är sociala relationer vilka finns bestämda i institutioner. Detta innebär att den även ifrågasätter strukturen samtidigt som den återskapar den. Fairclough fokuserar på två dimensioner; diskursordningen och den kommunikativa händelsen (Winther Jörgensen & Philips 2000:71, 73f, 87; Bergström & Boréus 2012:374; Locke 2004:1f).

4.3 Den tredimensionella modellen

Faircloughs tredimensionella modell tar vara på både diskursanalysens och den kritiska diskursanalysens verktyg där även social praktik integreras vilket resulterar i att diskursen kan sättas in i ett större sammanhang. Modellen innehåller tre dimensioner; text, diskursiv praktik och social praktik. Texten utgår från lingvistik, den diskursiva praktiken analyserar hur texten produceras och den sociala praktiken sätter sedan diskursen i ett bredare perspektiv.

En skriven text går att tolka på många olika sätt och genom att använda den tredimensionella modellen så tillskrivs texten en mening. Bergström och Boréus exemplifierar här med ”fotbollens diskurs”, och menar att enbart textanalys är otillräckligt och måste därför kompletteras av social praktik för att kunna studeras (Bergström & Boréus 2012:358f). Fairclough menar vidare att diskursen består av sociala relationer som är komplexa och som dels existerar var för sig och dels mellan varandra. Diskursen kan även bestå av objekt.

Diskurser är m a o både interna (i konversationer mellan varandra) och externa (i konversationer mellan exempelvis andra objekt som en nyhetstidning). Texten i sig beskriver något, texten tolkas sedan genom den diskursiva praktiken och förklaras därefter genom den sociala praktiken (Locke 2004:42).

4.3.1 Text

Text är en av dimensionerna i Faircloughs tredimensionella modell och kan vara en blandning av både visuellt och språkligt eller vara tal, bild och skrift. Textanalysen har till uppgift att se till lingvistik och de formella dragen i en text. Fairclough delar in textanalysen i fyra huvudkategorier; språk, grammatik, koppling mellan satser och textstruktur. Språket analyserar ordens betydelse och metaforer, grammatiken tittar på ord i meningar samt modalitet och transitivitet, sammanhållningen tittar på hur meningar hänger ihop med varandra, textstrukturen tittar på förändringar i texten.

Texterna sammanlänkas sedan med den sociala praktiken genom diskursiv praktik. Vi kan genom analysen ta reda på hur diskursen blir verklig genom text. För att analysera text kan man använda Faircloughs tre kategorier; representation, relation och identitet. Representation behandlar kunskap och uppfattning medan relation behandlar sociala relationer och identitet. Man tittar också på förhållande mellan skribent och läsare (Winther Jorgensen & Philips 2000:74f, 87; Fairclough 1995:58; Fairclough 2001:21; Locke 2004:46).

4.3.2 Diskursiv praktik

I den diskursiva praktiken söker vi (med hjälp av språket) svaret på hur texter produceras och konsumeras. Genom den diskursiva praktiken förvandlas textanalysen till diskursanalys och bäddas in i den. Diskursiv praktik kan även undersöka de led som en text skall gå igenom innan tryck och de förändringar som sker längs denna väg. Som tidigare nämnts är det genom den diskursiva praktiken som texterna kopplas samman med den sociala praktiken. Textens syfte och dess mening tenderar att påverka läsarens uppfattning om dess innehåll. Läsarens uppfattning om texten styrs också av vilken bakgrund och kunskap läsaren har. Fairclough skiljer på två typer av processer; institutionella och diskursiva. Vidare skiljer han på genre och diskurs, där genre är exempelvis hårda nyheter (innehåller rubrik, en berättelse och ett avslut) medan diskursen kan vara en drogdiskurs. Fairclough delar även in diskurserna i olika fält så som officiell diskurs och vardaglig diskurs. I en tidningsartikel är det vanligt att båda dessa diskurser förekommer (Winther Jorgensen & Philips 2000:85; Richardson 2007:39, 41, 87; Fairclough 1995:59, 70ff).

4.3.3 Social praktik

Man kan säga att textanalys och diskursiv praktik vävs samman i den sociala praktiken. Det är genom den sociala praktiken som texten får sin egenliga mening och där den tolkas, i ett social och kulturell kontext. En text är producerad i ett sammanhang och konsumerad i ett annat sammanhang. Det är genom den sociala praktiken som vi kan se hur texten påverkar sociala relationer och på vilket sätt texten påverkar dem, medger texten till fortsatta orättvisor i samhället eller motsätter sig texten dem och vill texten bryta orättvisorna? Det är här som diskursanalysen förvandlas till CDA, genom att se hur både text och språk fungerar i det sociala samspelet och hur de reproduceras i den sociala kontexten (Richardson 2007:45).

Richardson menar att för att förstå den sociala praktiken måste vi förstå förhållandet mellan journalism och samhället som tvärsidig; där båda påverkar varandra och skapar varandras förutsättningar. Journalister reagerar på samhällsförändringar genom att skapa och återskapa verkligheten så som den är och så som vi vill att den skall de ut (Richardson 2007:114f).

4.4 Metodologiska verktyg

4.4.1 Modalitet och transitivitet

Modalitet är ett annat viktigt begrepp som handlar om attityder i text och undersöker huruvida en avsändare kan kopplas samman med ett visst innehåll. Modalitet tar reda på hur stor sannolikheten är att en person står bakom det som uttrycks. Det handlar om att undersöka vad som uttrycks och vad som inte uttrycks d v s det underförstådda. Genom att titta på modalverb så som exempelvis kan, vill, kanske, ska och måste, kan man finna attityder i texter. desto säkrare uttryck, desto högre modalitet (Bergström & Boréus 2012:375ff; Locke 2004:8; Fairclough 2010:5, 75; Reah 1998:94; Richardson 2007:59).

Genom transitivitet kan vi se hur processer och händelser binds samman (eller inte) med subjekt och objekt. Exempelvis kan en satskonstruktion vara passiv genom att utelämna agenten och således inte tillskriva någon ett ansvar för handlingen. Likaså kan satsen tillskriva en agent ett ansvar genom att koppla samman texten med subjekt och objekt (Winther Jorgensen & Philips 2000:87).

4.4.2 Intertextualitet och interdiskursivitet

Intertextualitet är centralt i Faircloughs modell och innebär att en text inte kan stå ensam utan kan bara tolkas i samspel med andra texter. Ingenting starar om från början utan en kommunikativ händelse uppstår på grund av en annan händelse (Richardson 2007:100; Winther Jorgensen & Philips 2000:77; Fairclough 1995:61). Intertextualitet är viktig i analys av texter, då ord som används i en text oftast har använts och kommer att användas i andra texter och sammanhang. Manifest intertextualitet innebär att en text direkt bygger på en annan text. Det finns även s k intertextuella kedjor, som innebär att exempelvis medietexter använder sig av ett element som funnits i en tidigare text vilket binder de båda texterna samman, vilket blir tydlig i min analys (Winther Jorgensen & Philips 2000:76f).

Interdiskursivitet handlar om hur olika diskurser och diskursordningar möts i sina uttryck. I och med detta kan gränser skiftas och sociokulturella förändringar ske. Diskursiva praktiker kan vara kreativa genom att diskurser blandas med varandra. Denna mix kan i sin tur medverka till samhällsförändring. Diskursiva praktiker kan även mixas på ett konventionellt sätt vilket innebär mindre förändring då man strävar efter att upprätthålla en redan existerande dominerande diskursordning (Winther Jorgensen & Philips 2000:77).

4.5 Representation och identitetskonstruktioner

Representation innebär att man tittar hur en händelse presenteras i text, hur den beskrivs, vilken bild som ges och hur man refererar till den. Identitetskonstruktioner innebär att man tittar på hur identiteter beskrivs i en text och hur dessa kan konstrueras i en diskurs (Fairclough 1995:104, 125).

4.6 Validitet och reliabilitet

Validitet innebär att jag kontrollerar studiens giltighet genom att undersöka huruvida jag verkligen gör det jag sagt att jag skall göra i min studie. Studien skall heller inte innehålla systematiska fel. Det handlar alltså om att kontrollera dess giltighet. Reliabilitet innebär att jag kontrollerar studiens tillförlitlighet. Jag kontrollerar om studien skulle få samma utfall om den upprepades. Genom att redogöra för alla de steg jag tagit i min forskning ökar studiens intersubjektivitet vilket även stärker tillförlitligheten. Intersubjektiviteten kontrollerar hur tillgänglig min studie är för andra, om den är replikerbar d v s kan en annan forskare komma

fram till samma resultat. Genom att ha utvecklade analysverktyg kan en god intersubjektivitet uppnås (Bergström & Boréus 2012:41f, 405f; Bryman 2011:46ff).

Hildman och Kleberg (2015) menar att man kan stärka validiteten i en studie med hjälp av ett intersektionellt angreppssätt genom att man blir mer öppen för komplexiteter. De exemplifierar med att en studie om etnicitet kan ge svar som inte direkt är kopplat till just etnicitet som enskild kategori och att man då kanske måste ställa andra frågor (2015:43).

5. Material

Jag har använt mig av sekundärmaterial (Bryman 2011:120) i form av vetenskapliga artiklar, rapporter och akademiska verk. De flesta artiklarna har jag hämtat från Lunds Universitets databas LubSearch samt Google Scholar, resterande artiklar och rapporter är hämtade från organisationers (HRW, Action Aid, ORAM) hemsidor. Jag har även inhämtat information från Sydafrikanska regeringens hemsida.

Analysmaterialet har jag hämtat från internet och från respektive tidnings hemsida. Jag har inte kunnat använda mig av mediearkivet via Lubsearch, då artiklar från Sydafrika ej är sökbara. Då det krävs behörighet till databaserna i Sydafrika har jag inte kunna inhämta mitt analysmaterial från dessa. Exempelvis har Sabinet News (news.sabinet.co.za) en databas som hade passat mitt ändamål men har ej tillgång till den. Likaså finns Targetmedia (www.targetmedia.co.za) men krävs behörighet även där. Jag har även sökt på National archive (www.national.archsrch.gov.za) utan resultat.

För de artiklar jag har inhämtat krävdes ingen prenumeration. Då artiklarna inledningsvis var många till antalet ansåg jag att det tillräckligt för mitt syfte. Dock är jag väl medveten om att en prenumeration kanske hade givit mig mer material att undersöka.

Värt att notera är att på M&G's hemsida har jag haft initialt haft svårt att hitta artiklar som rör specifikt Duduzile Zozo. Det finns dock ett flertal artiklar som behandlar corrective rape och i samband med detta exemplifierar med Duduziles fall. Jag har därför valt att använda mig av några av dessa för att på så vis försöka underminera risken att analysen blir knapphändig (i min slutgällning behandlar samtliga artiklar Dudzile Zozo).

Jag har valt en tidsperiod som löper från 2013-06-30 (brottsdatumet) fram till 2016-01-02. Genom att söka på hela tidsperioden får jag information som rör brottsdatum och fram till att förövaren frihetsberövas och döms. Jag får genom detta en helhetsbild där brottet och händelsen diskuteras i texterna, sedan diskussioner om förövaren samt diskussion om straffpåföljden.

Beträffande källmaterial har jag valt så många av varandra oberoende källor som möjligt vilket är till fördel utifrån ett källkritiskt perspektiv. Jag har valt ut fyra nyhetstidningar för min studie; The Mail & Guardian, The Star (även kallad IOL), The Sunday Times och News24. Samtliga tidningar har en stor läsarkrets och täcker den nationella marknaden genom sin breda räckvidd.

Det finns viss problematik beträffande det material jag valt ut för analys. Det är svårt för mig att kontrollera det faktiska innehållet utifrån äkthet i de artiklar jag tänker analysera. Beträffande källkritik är det svårt för mig att veta på vilket sätt och med vilka metoder tidningarna har använt för att förmedla, bearbeta och sprida sina nyheter. I vissa av de texter jag granskat hänvisas tydligt till källan, medan i andra texter står inget om varifrån skribenten hittat informationen. Detta är så klart problematiskt när vi ser till källkritik (Strömbäck 2012:268, 277; Esaiasson et al 278). Fördelen är att jag använder texter från fyra olika tidningar, vilket stärker trovärdigheten i beskrivningen av händelsen.

Det är även viktigt att den som utför studien inte låter sina egna värderingar ta överhand. Därför bör man ställa sig så neutral som möjlig till det material man tänker undersöka, att vara helt objektiv är förstås inte möjligt men man skall alltid sträva efter att vara så objektiv som möjligt (Winther Jörgensen & Philips 2000:28; Esaiasson et al 2012:283).

Då det har varit svårt att hitta information om tidningarnas ideologi (vilket till viss del försämrar trovärdigheten i min studie) har jag istället funnit information om tidningarnas läsarkrets.

5.1 Urval

Jag har genomfört mitt urval i tre steg. Först och främst har jag inhämtat mitt material från respektive tidnings hemsida. Genom att välja sökordet: Duduzile Zozo har jag funnit artiklar av varierande karaktär d v s vissa har jag uteslutit omedelbar då de ej handla om fallet eller bara nämnt Duduzile mycket kort. Jag har inte begränsat sökdatum utan sökt på samtliga artiklar från brottsdatum fram till nu. Jag har helt utelämnat bilder och videor i min analys.

Min första sökning, baserat på sökordet Duduzile Zozo, har resulterat 47 artiklar fördelade enligt följande:

Mail & Guardian, sökdatum 2016-01-02, totalt antal artiklar: 26, varav användbara artiklar: 6.

The Star, sökdatum 2015-12-20, totalt antal artiklar: 24, varav användbara artiklar: 17.

Sunday Times, sökdatum 2015-12-20, totalt antal artiklar: 9, varav användbara artiklar: 7.

News24, sökdatum 2015-12-20, totalt antal artiklar: 20, varav användbara artiklar: 17.

Efter en andra genomgång av artiklarna har jag sedan valt ut 21 artiklar för närläsning. Jag har gjort mitt urval utifrån relevant innehåll; om Duduzile Zozo och hennes förövare, om brottet samt om efterföljder i form av domstolsbeslut. Jag har även valt ut artiklar som har en mer politisk ansats genom att texten exemplifierar med fallet Duduzile och därefter kräver att samhället agerar mot corrective rape och övrigt våld mot hbtq-personer.

I den tredje gallringen har jag slutligen valt ut vardera fyra artiklar från varje tidning, som var och en behandlar olika delar av nyhetsrapporteringen kring Duduzile Zozo. De delar jag valt ut är rapporteringen från 1, nära anslutning till brottsdatum 2, tiden när polisen söker efter misstänk gärningsman 3, när gärningsmannen är gripen och dom har verkställts. Jag har således valt ut totalt 16 artiklar (4 artiklar per tidning som vardera tar upp varje enskild rapportering). I analysen har jag numrerat varje artikel med nr 1-16.

6. Empiriskt material

6.1 The Mail & Guardian Online

M&G Online grundades 1994 av Irwin Manoim och Bruce Cohen. Det är en av Afrikas och även världens äldsta online-nyhetstidningar. Tidningen ägdes tidigare ihop med MWeb men sedan 2008 ägs den av M&G Media Ltd. M&G Media Ltd ägs i sin tur till 77,69% av entreprenören Trevor Ncube. M&G Staff share Trust och Media development Investment Fund äger vardera 10%. De resterande 2,31% tillhör andra. Numera är M&G Online en vinstdrivande verksamhet, som får sina intäkter via annonser (mg.co.za). Tidningen är nationell och finns på sociala medier som twitter och facebook.

Tidningens signum är att våga kritisera den rådande samhällsbilden och politiken i landet. Tidningen riktar sig främst till den mer utbildade delen av befolkningen. Dess fokus är samhällsfrågor, grävande journalistik och politiska analyser (Ahlstrand & Berglund 2003:39).

6.2 The Star (IOL)

The Star (IOL) ägs och drivs av Independent Newspapers vilken är den största mediagruppen för dags- och veckopress i Sydafrika, med ett flertal andra tidningar anslutna. De publicerar tillsammans mer än 30 dag- och veckotidningar i landets tre största stadsområden; 15 nationella och regionala nyhetstidningar och ett flertal Cape-baserade tidningar. Tillsammans säljer de 2,8 miljoner upplagor veckovis i områdena Gauteng, KwaZulu-Natal och Western Cape. De når 63% av engelsktalande läsare i dessa områden. Gruppens intäkter från annonsering står för 48% av marknaden vilket är mer än dubbelt så mycket som någon annan

nyhetsmedia-grupp. Tidningen är aktiv på sociala medier som facebook och twitter (www.iol.co.za).

6.3 The Sunday Times

The Sunday Times är Sydafrikas största veckotidning. Sunday Times Live är deras online-version och drivs av redaktör Reuben Goldberg. De sänder dagligen och skriver om nyheter, sport, affärer, mat, mode, nöje, resor och opinion. Tidningen riktar sig till en relativt bred publik och en bred samhällsgrupp. Sidan inkluderar även Sunday Times och The times (timeslive.co.za; Ahlstrand & Berglund 2003:40). Jag har hämtat mitt analysmaterial från Sunday Times Live.

6.4 News24

News24 är en nyhetssida online som grundades 2006. News24 är ett kooperativ till 24.com och Naspers Group. De har 499 anställda och når ut nationellt. De tillhandahåller en rad internetjänster och 24.com är störst på digitala tjänster i Sydafrika. De når ut till 6 miljoner unika webläsare per månad. 24.com förmedlar även arbete via careers24.com och fungerar som ett nav mellan rekryterare och arbetssökande. De tillhandahåller även nyheter via twitter och facebook (careers24.com).

7. Analys

Min analys utgår från den tredimensionella modellen. Jag har inledningsvis gjort en textanalys av samtliga 16 (1-16) artiklar utifrån modalitet och transitivitet. Jag tittar även på representationen och identitetskonstruktioner i texterna och försöker därigenom att finna diskurser och teman för att sedan övergå till diskursiv praktik, där jag med hjälp av intertextualitet och interdiskursivitet gör en vidare analys. Slutligen sammanlänkas analysen i social praktik där jag även tar hjälp av de teoretiska ramverken intersektionalitet och den heterosexuella matrisen. Jag avslutar med en sammanfattning av resultatet. Jag exemplifierar inte med alla 16 artiklar i analysen nedan utan har valt ut vissa stycken som jag tycker är mest relevanta för att påvisa diskurser, teman och mönster hos tidningarna.

7.1 Textanalys

Texterna har många gemensamma drag beträffande den lingvistiska delen. De flesta texter har en hög modalitet där texterna uttrycker attityder som visar avsky mot handlingen samtidigt som de uttrycker ett stöd för homosexuellas rättigheter. M&G citerar andra löpande genom texten:

"We urge the community to approach police with any information that will lead to the arrest of people responsible for this barbaric act, so that they can face the full might of the law", Mokonyane said in a statement on Tuesday" (1).

Här citerar de en annan person samtidigt som modaliteten blir tydlig, genom att de valt ut ett citat där texten antyder att brottet är fruktansvärt samt att förövaren/förövarna bör ställas till svars snarast.

Även Sunday Times citerar likt M&G och påvisar samtidigt modalitet:

"It saddens me that in a country with a constitution which protects the rights of all and where same-sex marriages have been legalised as far back as 2006, people still harbour hatred for those who are gay or lesbian" (9).

Sunday Times tar här ställning emot hatbrott och ställer sig bakom homosexuellas rättigheter.

Det finns även en hög grad av modalitet de andra texterna. I News24 artikeln beskriver händelsen målande med dolda budskap:

"The 26-year-old wanted to build, rent or buy a better home for her mother than the one-room backyard shack they shared with eight relatives in Thokoza on Gauteng's East Rand" (13).

"Her family, friends and neighbours believe she was targeted because she was a lesbian and made no attempt to hide this. Why should she?" (13).

I det översta stycket förmedlar texten ett underförstått stöd för Duduzile genom att beskriva henne som en god människa som vill hjälpa sin familj. Texten berättar om hennes familj samt var hon bodde.

I det andra stycket visar texten sitt stöd genom följdfrågan "Why should she?". Detta visar indirekt att tidningen stödjer homosexuellas rättigheter i samhället, att få leva öppet med sin homosexualitet. Dock kan den sistnämnda texten anses ha något lägre modalitet på grund av att den uttrycker en viss osäkerhet; *"her family, friends and neighbours **believe** she was targeted because...." (13).*

Modaliteten blir även tydlig i tidningen IOL's text, där ett stycke berättar :

"For years, Thuziwe Zozo, 55, would be gripped with fear whenever she heard stories of lesbians being raped and killed in what has been termed corrective rape" (5).

Här kan texten tolkas som att Duduziles mor sedan länge varit rädd för att något skall hända hennes dotter som levde som öppet lesbisk.

Samtliga tidningar tar upp att Duduzile mördades på grund av sin sexuella läggning och anger Duduziles mamma som källa till denna uppgift. Det förekommer en hel del värdeord i texterna när brottet beskrivs. News24 använder exempelvis "attacked" och "brutalised" (13). Sunday Times beskriver Zozos öde som "gruesome" och ordet finns i samma mening som ordet "lesbian" (9). M&G är den tidning som håller sig mest neutral beträffande beskrivningen av själva brottet.

Genom att analysera transitiviteten i texterna kan vi se att de flesta satskonstruktioner inte har passiv form då händelsen oftast kopplas samman med subjekt och objekt. Exempelvis skriver News24:

"Duduzile Zozo is dead. In the early hours of last Sunday morning, she was attacked, raped and brutalised" (13)

I texten utelämnas inte agenten utan någon ställs till svars (även om ingen specifik person pekats ut i texten). Genom att skriva ord som "attackerad" och "våldtagen" tillskriver de agenten ett ansvar.

M&G citerar i sin text följande:

"We urge the community to approach police with any information that will lead to the arrest of people responsible for this barbaric act, so that they can face the full might of the law" (1).

Här är det ingen oklarhet utan satskonstruktioner tillskriver agenten det fulla ansvaret för handlingen.

Ett gemensamt tema som är framträdande och som jag finner i texterna är hur de alla beskriver gärningen som brutal, med ord som "barbaric"(1), "brutal"(6), "hatred" (9) och "rage" (13). Ett annat gemensamt tema är att man tror att Duduzile mördades på grund av sin sexuella läggning. Ett tredje gemensamt tema är att samtliga tidningar tar starkt avstånd från våld och diskriminering av homosexuella. Samtliga tidningar nämner även corrective rape (10, 7, 2, 16).

Representationen av händelsen är entydig i texterna; den beskrivs som våldsamt och man ser den som ett hatbrott:

M&G skriver:

"She was found brutally murdered near the home of her mother, after a sexual assault believed to be a crime of hate against lesbians" (3).

IOL skriver:

”Initially, the attack on Zozo was believed to have been an act of ”corrective rape” because she was a lesbian” (7).

Sunday Times skriver:

”She was later found dead after being brutalised in an apparent hate crime” (10).

News24 skriver:

”Her mother Thuziwe Zozo reportedly said she suspected her daughter was killed because of her sexuality” (16).

Utifrån den genomföra textanalysen enligt ovan kan jag se att tidningarna har en gemensam diskurs som rör hatbrott. Det gemensamma temat är aktion mot hatbrott och att våld mot homosexuella måste motverkas. Händelsen beskrivs som brutal. Gemensamt för alla är också hur identiteter konstrueras; förövaren utmålas som en ond homofob medan Duduzile beskrivs som godhjärtad.

7.2 Diskursiv praktik

Genom den diskursiva praktiken formas texterna och tolkas av mottagaren. Majoriteten av tidningstexterna faller in under Faircloughs beskrivning av genre då de kan klassas som hårda nyheter (Fairclough 1995:70) vars innehåll är rubrik, berättelse samt ett avslut.

Intertextualiteten i texterna är hög och det förekommer flera intertextuella kedjor i texterna, där texterna indirekt kan sägas bygga på varandra. Ett exempel är rubrikerna i rapporteringen om Duduziles förövare, där News24 skriver:

”Lesbian murder accused went to vigil” (14).

Här kan vi se att tidningen antar att läsaren vet vilken händelse det rör sig om, då de direkt hänvisar till ”Lesbian murder”.

IOL skriver:

”Mom tells of lesbian’s horror death” (5).

M&G skriver:

”Suspect appears for Duduzile Zozo’s murder” (4).

Ett annat exempel på intertextuell kedja är när News24 skriver:

”According to the report, Motleleng was one of the mourners who attended a vigil the night before Zozo’s burial and offered comfort and condolences to the family” (14).

Här hänvisar man till tidigare text genom att referera till en rapport. Texten bygger därmed vidare på en tidigare text.

Det förekommer även manifest intertextualitet, där en tidning direkt hänvisar till en annan eller använder i princip samma ord som en annan tidning har gjort. När tidningarna skriver om upptäckten av Duduzile är tre av tidningarnas texter identiska. M&G, Sunday Times och News24 har exakt samma text:

"On June 30, the half-naked body of 26-year-old Zozo was discovered in Tokoza, Ekurhuleni" (4, 12, 14).

IOL skriver:

"..when 26-year-old Duduzile's half-naked body was discovered at a house about 10m from her home..." (5).

I texterna kan vi även se att diskurser mixas i enighet med interdiskursivitet genom att den dominerande heteronormativa diskursen blandas med en hbtq-diskurs. Om vi tittar på språket i texterna kan vi se att det rör sig om en diskursiv praktik som är kreativ, då syftet är att skapa samhällsförändring framför att bevara en socialt dominerande diskursordning. Vi ser ett exempel på detta i texten nedan, av News24:

"Society should uphold and protect the rights of women, children and homosexuals..It is our duty as a society to uphold and protect the rights of women, children and people with disabilities, including the lesbian and gay community" (16).

Sammanfattningsvis kan vi se att intertextualiteten är hög och att även manifest intertextualitet förekommer hos tidningarna.

7.3 Social praktik

Det är genom den sociala praktiken som vi nu kan knyta samman analysen och applicera i en vidare social kontext. Här får den text vi har analyserat en mening. För att se hur texterna kan påverka läsaren tar jag nu även hjälp av mina utvalda teoretiska angreppssätt; intersektionalitet och den heterosexuella matrisen.

Jag nämnde i början av studien att media har en stor roll och kan påverka läsaren genom språket i sina texter. Som vi sett i textanalysen karaktäriseras texterna av en målande bild om brottet som ett troligt hatbrott. I många av texterna använder tidningarna i sin initiala rapportering Duduziles mor som referens för att stärka tron om att det är ett hatbrott. Initialt vet de alltså inte med säkerhet att det är ett hatbrott, utan antar det utifrån Duduzile's sexuella läggning. Här kan vi anlägga ett intersektionellt perspektiv (som belyser orättvisor och maktrelationer i samhället). Vi kan därmed göra tolkningen att tidningarna, genom sin maktposition, vill få läsaren att reagera starkare än om det hade varit ett brott mot en

heterosexuell kvinna, och på så vis väcka samhällsdebatt. I texterna nedan av M&G blir detta tydligt:

”Zozo’s body was found on June 30, with a toilet brush inside her vagina - a symbol, her grieving mother noted, of the hate for her sexual orientation. Such a violation strips Zozo of her dignity” (3).

Vi kan också se ett liknande mönster i rapporteringen kring Duduzile’s förövare. IOL skriver exempelvis:

”Duduzile Zozo didn’t want to kiss her neighbour - so he throttled her, brutally raped her and left her to die” (7).

Här blir det tydligt var IOL står beträffande brottet och Duduzile’s förövare. De tillskriver honom en identitet som ond och hänsynslös. Som läsare är det svårt att inte påverkas av meningen.

Om vi även utgår från den heterosexuella matrisen kan vi anta att förövaren ansåg att Duduzile inte passade in i heteronormen, där kvinnor åtrår män och vise versa, genom att hon var lesbisk och därför vägrade kyssa honom. Vi kan därmed applicera den heterosexuella matrisen i samtliga texter som anger corrective rape som motivet till brottet, eftersom corrective rape handlar om att tillrättavisa lesbiska kvinnor och omvända dem till heterosexualitet.

I vissa av texterna finns även ställningstagande och en uppmaning till samhället och andra instanser att agera mot våld mot homosexuella. I följande text citerar News24 domaren (som dömde Duduziles förövare till 30-års fängelse):

”No one has been given the right to correct alcoholics. No one has been given the right to correct those who take too much salt or sugar. No one has been given the right to correct others when it comes to the right to love their own gender... You can’t interfere with how someone chooses to live”
(15).

Vi kan se att tidningarna har stor makt beträffande vad och hur en händelse förmedlas ut till läsarna. Med språkets hjälp kan de framkalla känslor hos läsaren och på så sätt indirekt påverka samhället.

Det blir också tydligt att tidningen ser homosexuella som en sårbar grupp i samhället. Samma domare uttalade även:

”...Judge Tshifiwa Maumela who stated that he wanted to make a difference to all vulnerable groups of society” (15).

Utifrån intersektionalitet kan vi i meningen ovan se att olika maktsymmetrier som kön och klass samverkar. Domaren vill hjälpa en utsatt grupp. Domaren utstrålar makt medan homosexuella anses sårbara, vilket bildar en diskursiv konstruktion av sociala maktrelationer (Roosvall & Widestedt 2015:42, 45).

8. Sammanfattande reflektion

Sammanfattningsvis kan vi se att det finns en gemensam kontext med en gemensam diskurs hos tidningarna beträffande homosexuella. Efter att ha analyserat samtliga utvalda texter finner jag dels att det finns gemensamma teman och mönster mellan texterna och dels att tidningarna har en gemensam diskurs. Den gemensamma diskursen kretsar kring hatbrott och hur homosexuella framställs. Parallellt existerar också en politisk diskurs som kräver aktion mot våldsbrott mot homosexuella. Samtliga tidningar refererar brottet som ett hatbrott. De talar om att Duduzile blev mördad på grund av sin sexuella läggning. Samtliga tidningar tar också ställning mot brottet genom att exempelvis använda värdeord / laddade ord i sin beskrivning av brottet.

De gemensamma mönstren kan vi se genom att alla texter har en hög grad av modalitet. De står för sitt innehåll och delar gemensamma attityder där de fördömer brottet mot Duduzile Zozo och vill motverka diskriminering av homosexuella. I transitiviteten binder texterna ihop händelsen med subjekt och objekt och samtliga tidningar tillskriver förövaren ansvar för Duduziles död.

När det gäller representation och identitetskonstruktion kan vi se att tidningarna beskriver händelsen på ett enhetligt sätt, genom att ålägga den med värdeladdade ord så som ”brutalised”.

Vi kan se att det existerar en interdiskursivitet genom att olika diskurser möts. Här kan vi återigen ha den heterosexuella matrisen i tanken, då tidningarna mixar en heteronormativ diskurs med en homosexuell diskurs. Denna mix genererar i en kreativ diskursiv praktik som uppmanar till en förändring i positiv riktning.

Slutsats

Knyter vi an till tidigare forskning så ser vi en stor skillnad mellan Bonnes och min studie beträffande resultatet. Bonnes analys av tidningen Groggott’s mail visade en motsatt mönster, där tidningen delvis gav skulden på offret samtidigt som förövarens skuld tonades ned.

Vid en jämförelse med Boshoff & Prinsloo’s studie finns däremot tydliga likheter mellan våra studier, där tidningarna framställer förövarna som monster och offret som hjälplös. Vi ser här hur mycket språket spelar in och hur mycket makt som tidningarna faktiskt har, genom att de tillskriver inblandade parter olika identiteter och därigenom konstruerar en bild som de sedan förmedlar ut till läsarna.

Svaret på frågan om hur homosexuella framställs i Sydafrikansk press är att de tillskrivs en roll av utsatthet men även styrka. Samtidigt som Duduzile Zozo får en offerroll på grund av sin sexuella läggning beskrivs hon också som en stark kvinna som vågar vara öppen med sin sexualitet. Alltså helt motsatt Bonnes analys av Grogott's mail.

En intressant vinkel inför framtida forskning på ämnet vore att komplettera en studie likt denna med intervjuer med läsarna, dels hbtq-personer och dels personer som anser sig vara emot homosexualitet, för att på vis får en bättre bild av hur stor påverkan dagspress faktiskt har på läsaren. Man skulle även kunna vidga frågeställningen till huruvida dagspress påverkar synen i samhället beträffande hbtq-personer.

8. Referenser

Litteratur

- Ahrne, Göran. (2010). *Intersektionalitet* i Edling, Christofer - Liljeros, Fredrik. *Ett delat samhälle*. Liber AB. Malmö.
- Bergström, Göran - Boréus, Kristina. *Diskursanalys* i Bergström, Göran - Boreús, Kristina. 2012. *Textens mening och makt*. Studentlitteratur. Lund.
- Bergström, Göran - Boréus, Kristina. (2012). *Textens mening och makt*. Studentlitteratur. Lund.
- Bogren, Alexandra. (2010). *Sexualitet* i Edling, Christofer - Liljeros, Fredrik. (2010). *Ett delat samhälle*. Liber AB. Malmö.
- Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB. Stockholm.
- De Jager, Nicola - Du Toit, Pierre. (2013). *Friend or Foe? Dominant Party systems in Southern Africa*. South Africa. UCT Press.
- Adam, Barry D – Duyvendak, Jan Willem – Krouwel, André. (1999). *The Global Emergence of Gay and Lesbian Politics*. Philadelphia. Temple University Press.
- Edling, Christofer - Liljeros, Fredrik. (2010). *Ett delat samhälle*. Liber AB. Malmö.
- Ekekrantz, Jan - Olsson, om. (1998). *Det redigerade samhället*. Stockholm. Carlssons bokförlag
- Esaiasson, Peter – Mikael Gilljam – Henric Oscarsson – Lena Wängnerud, 2007. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Fairclough, Norman. (2010). *Critical Discourse Analysis*. New York. Routledge.
- Fairclough, Norman. (1995). *Media Discourse*. London. Hodder Education.
- Ghersetti, Marina. (2012). *Journalistikens nyhetsvärdering* i Nord, Lars - Strömbäck, Jesper. *Medierna och Demokratin*. Lund. Studentlitteratur.
- Hirdman, Anja - Lkeberg, Madeleine. (2015). *Mediers känsla för kön*. Göteborg. Nordicom.
- Locke, Terry. (2004). *Critical Discourse analysis*. New York. Continuum.
- Palmberg, Mai. (1999). *Emerging Visibility of Gays and Lesbians in Southern Africa: Contrasting Contents* i Adam, Barry D – Duyvendak, Jan Willem – Krouwel, André. *The Global Emergence of Gay and Lesbian Politics*. Philadelphia. Temple University Press.
- Reah, Danuta. (1998). *The Language of Newspapers*. London. Routledge.

Richardson, John E. (2007). *Analyzing Newspapers*. New York. Palgrave Macmillan.

Roosvall, Anna – Widedstedt, Kristina. (2015). *Medier och Intersektionalitet* i Hirdman, Anja - Lkeberg, Madeleine. *Mediers känsla för kön*. Göteborg. Nordicom.

Shehata, Adam. (2012). *Medierna och maken över publiken* i Nord, Lars - Strömbäck, Jesper. *Medierna och Demokratin*. Lund. Studentlitteratur.

Lars - Strömbäck, Jesper. (2012). *Medierna och Demokratin*. Lund. Studentlitteratur.

Strömbäck, Jesper (2012). *Journalistiken och Politiken* i Nord, Lars - Strömbäck, Jesper. *Medierna och Demokratin*. Lund. Studentlitteratur.

Winher Jorgensen, Marianne - Philips, Louise. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund. Studentlitteratur. Fairclough, Norman. (2010). *Critical Discourse Analysis*. New York. Routledge.

Artiklar:

Anguita, Luis Abolafia. (2012). "Tackling corrective rape in South Africa: the engagement between the LGBT CSOs and the NHRIs (CGE and SAHRC) and its role. *The International Journal of Human Rights*. Vol. 16, No. 3, pp. 489-516.

Bonnes, Stephanie. (2013). "Gender and racial stereotyping in rape coverage". *Feminist Media Studies*. Vol 13, No. 2, pp. 208-227.

Boshoff, Priscilla - Prinsloo, Jeanne. (2015). "Expurgating the Monstrous. An analysis of the South African Daily Sun's coverage of gang rape". *Feminist Media Studies*. Vol 15, No. 2, pp: 208-222.

Brown, Roderick. (2012). "Corrective rape in South Africa". *Annual Survey of Int'l & Comp Law*. Vol. 13. pp. 45-66.

Currier, Ashley. (2011). "Representing Gender and Sexual Dissidence in Southern Africa". *Qual Sociol*. vol 34. pp. 463-481.

Msibi, Thabo. (2011). "The Lies We Have Been Told: On (Homo) Sexuality in Africa". *Africa Today*. Indiana University Press. Vol 58. no 1. pp. 55-77.

Morrissey, E. Megan. (2013). "Rape as a Weapon of Hate: Discursive Constructions and Material Consequences of Black Lesbianism in South Africa". *Women's Studies in Communication*. Vol 36 pp. 72-91.

Harding, Sandra – Norberg, Kathryn. (2005). "New Feminist Approaches to Social Science Methodologies: An Introduction". *Journal of Women in Culture and Society*. Vol. 30, No. 4, pp. 2009-2015.

Parent, Mike C - DeBlaere, Cirleen - Moradi, Bonnie. (2013). "Approaches to Research on Intersectionality: Perspectives on Gender, LGBT, and Racial/Ethnic Identities. *Springer Science. Business Media New York*. No 68. pp. 639-645.

Rapporter:

Human Rights Watch. (2011). "We'll Show You You're a Woman". [elektronisk].

Hämtdatum: [2015-12-01]. Tillgänglig:

<https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/southafrica1211.pdf>

ORAM. (2013). "Blind Alleys. A Tri-Country Comparative Analysis: Mexico, South Africa, and Uganda". Organization for Refuge, Asylum & Migration. [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-01], Tillgänglig:

http://www.oraminternational.org/images/stories/PDFs/blindalleys/oram_ba_synthesiseng_lr.pdf

World press freedom index. Hemsida, [elektronisk]. Hämtdatum: [2015-12-20], Tillgänglig:

<http://index.rsf.org/#!/>

Internetkällor:

Ahlstrand, Sandra – Berglund, Linda. (2003). "Det nya Sydafrika. Nationell identitet och bygget av en regnbågsnation". *Institutionen för tematisk utbildning och forskning*.

Norrköping. Magisteruppsats från programmet Kultur, samhälle, mediegestaltning.

Linköpings universitet. [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-01], Tillgänglig: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:19229/FULLTEXT01.pdf>

Citizen, hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2016-01-07], Tillgänglig:

<http://citizen.co.za/281534/duduzile-zozo-killer-sentenced-30-years-prison/>

Freemedia. Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-01], Tillgänglig:

<http://freemedia.at>

Landguiden, Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-01], Tillgänglig:

<https://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Sydafrika/Modern-Historia>

<https://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Sydafrika/Sociala-Forhallanden>

Mail & Guardian. Information om tidningen. Hemsida, [elektronisk], Tillgänglig:

<http://mg.co.za/page/about-us/>

Mail & Guardian. Hemsida. [elektronisk], Tillgänglig: <http://mg.co.za>

National Archive, Databas, [elektronisk], Tillgänglig:

<http://www.national.archsrch.gov.za/sm300cv/smws/sm300dl>

News24. Hemsida, [elektronisk], Tillgänglig: <http://www.news24.com/search?q=duduzile%20zozo>

News24. Information om tidningen. Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [16-01-02].

Tillgänglig: <http://www.careers24.com/now-hiring/3898-24com/home/>

Sabinet, Databas, [elektronisk], Tillgänglig:

<http://news.sabinet.co.za/2015/02/12/the-university-of-kwazulu-natal-is-now-live-with-oclc-worldshare-management-services/>

Sunday Times, Information om tidningen. Hemsida, [elektronisk]. Tillgänglig:

<http://www.timeslive.co.za>

Sunday Times. Hemsida. [elektronisk]. Tillgänglig:

<http://www.timeslive.co.za/sundaytimes/search/Duduzile%20Zozo?page=1>

Targetmedia, Hemsida, [elektronisk], Tillgänglig:

<http://www.targetmedia.co.za>

The Star (IOL). Hemsida. [elektronisk], Tillgänglig: <http://sbeta.iol.co.za/search?q=duduzile+zozo>

The Star (IOL). Information om tidningen. Hemsida, [elektronisk], Tillgänglig:

<http://www.iol.co.za/about-iol-1.458#id.ubywbgccecq54>

Empiriförteckning:

Mail & Guardian Online, Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2016-01-02]

Nr 2. 22 maj 2014: <http://mg.co.za/article/2014-05-22-township-life-of-lgbtis-dying-for-justice-in-thokoza>

Nr 3. 26 juli 2013: <http://mg.co.za/article/2013-07-26-00-sexual-violence-political-bickering-insults-our-grief>

Nr 4. 22 oktober 2013: <http://mg.co.za/article/2013-10-22-suspect-appears-for-duduzile-zozos-murder>

Nr 1. 2 juli 2013: <http://mg.co.za/article/2013-07-02-mokonyane-condemns-brutal-senseless-killing-of-lesbian>

Sunday Times, Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-20]

Nr 9. 9 juli 2013: <http://www.timeslive.co.za/ilive/2013/07/09/leaders-must-condemn-the-murders-of-gays-and-lesbians-ilive>

Nr 10. 9 juli 2013: <http://www.timeslive.co.za/local/2013/07/09/slain-lesbian-s-family-wants-justice-report>

Nr 11. 26 juli 2013 (11): <http://www.timeslive.co.za/thetimes/2013/07/26/xingwana-visits-site-of-another-lesbian-killing>

Nr 12. 18 oktober 2013: <http://www.timeslive.co.za/local/2013/10/18/tokoza-man-arrested-for-lesbian-s-murder>

The Star (IOL), Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-20]

Nr 5. 3 juli 2013: <http://sbeta.iol.co.za/frontpage/mom-tells-of-lesbians-horror-death-1541081>

Nr 6. 9 juli 2013: <http://sbeta.iol.co.za/frontpage/mazibuko-decries-brutal-lesbian-slaying-1544114>

Nr 8. 31 oktober 2014: <http://sbeta.iol.co.za/frontpage/plea-deal-in-horror-gay-murder-case-1773314>

Nr 7. 27 maj 2014: <http://sbeta.iol.co.za/frontpage/duduziles-rape-murder-case-delayed-1694407>

News24, Hemsida, [elektronisk], Hämtdatum: [2015-12-20]

Nr 16. 3 juli 2013: <http://www.news24.com/SouthAfrica/News/Protect-rights-of-women-minister-20130703>

Nr 13. 7 juli 2013: <http://www.news24.com/Archives/City-Press/Duduzile-Zozo-is-dead-20150429>

Nr 15. 26 november 2014: <http://www.news24.com/SouthAfrica/News/Man-gets-30-years-for-lesbian-killing-20141126>

Nr 14. 22 oktober 2013: <http://www.news24.com/SouthAfrica/News/Lesbian-murder-accused-went-to-vigil-20131022>